DOMSTOLENS DOM (åttonde avdelningen)

den 21 juni 2007 *

I mål C-428/05,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Finanzgericht Hamburg (Tyskland) genom beslut av den 21 november 2005, som inkom till domstolen den 2 december 2005, i målet

Firma Laub GmbH & Co. Vieh & Fleisch Import-Export

mot

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

meddelar

DOMSTOLEN (åttonde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden E. Juhász (referent) samt domarna G. Arestis och J. Malenovský,

generaladvokat: Y. Bot,
justitiesekreterare: handläggaren B. Fülöp,

* Rättegångsspråk: tyska.

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 17 januari 2007,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Firma Laub GmbH & Co. Vieh & Fleisch Import-Export, genom O. Wenzlaff, Rechtsanwalt,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom J.-C. Schieferer och F. Erlbacher, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 11.3 första stycket första meningen, 47.2 och 48.2 a i kommissionens förordning (EEG) nr 3665/87 av den 27 november 1987 om gemensamma tillämpningsföreskrifter för systemet med exportbidrag för jordbruksprodukter (EGT L 351, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 24, s. 216), i dess lydelse enligt kommissionens förordning (EG) nr 604/98 av den 17 mars 1998 (EGT L 80, s. 19) (nedan kallad förordning nr 3665/87).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Firma Laub GmbH & Co. Vieh & Fleisch Import-Export (nedan kallad Laub) och Hauptzollamt Hamburg-Jonas (nedan kallad Hauptzollamt) angående den senares beslut att återkräva ett exportbidrag som felaktigt utbetalats till Laub.

Tillämpliga bestämmelser

3 Tjugofemte och femtionde skälen i förordning nr 3665/87 har följande lydelse:

"Inget exportbidrag beviljas om fristerna för exporten eller för att lämna in de bevis som krävs för att erhålla bidrag överskrids. ...

...

Av administrativa skäl bör det krävas att en ansökan om utbetalning av exportbidrag tillsammans med alla berörda dokument inkommer inom en rimlig tid, utom vid force majeure, särskilt då det varit omöjligt att iaktta fristen på grund av administrativa förseningar som exportören inte kunnat påverka."

4 Artikel 11.3 första stycket första meningen i förordning nr 3665/87 har följande lydelse:

"Utan att det påverkar förpliktelsen att betala ett negativt belopp i enlighet med punkt 1 fjärde stycket, skall mottagaren när det felaktigt utbetalas ett bidrag återbetala det felaktigt mottagna beloppet, inklusive eventuella sanktionsbelopp enligt punkt 1 första stycket, till en ränta som beräknas på grundval av den tid som förflyter mellan utbetalning och återbetalning."

5 Artikel 47.1, 47.2, 47.4 och 47.5 i förordning nr 3665/87, vilken inryms under avdelning 4 i förordningen med rubriken "förfarande vid utbetalning av bidrag", har följande lydelse:

"1. Exportbidraget skall utbetalas endast på exportörens ansökan och skall endast betalas av den medlemsstat inom vars territorium exportdeklarationen mottagits.

Ansökan om exportbidrag skall antingen göras

a) skriftligen, varvid medlemsstaten får föreskriva att en särskild blankett används för detta ändamål, eller

...

2. Utom vid force majeure skall de dokument som rör betalningen av bidraget eller frisläppandet av säkerheten läggas fram inom tolv månader från den dag då exportdeklarationen togs emot.

...

4. Om de dokument som krävs enligt artikel 18 inte kan läggas fram inom den frist som anges i punkt 2, trots exportörens ansträngningar att få tag på dem och överlämna dem i tid, får exportören beviljas ytterligare tid för att lägga fram dessa dokument.

5. Den begäran enligt punkt 3 ... om att andra dokument skall behandlas som likvärdiga måste inkomma inom den frist som anges i punkt 2 och detsamma gäller den begäran om förlängning av fristen som avses i punkt 4."

6 Artikel 48.2 a i förordning nr 3665/87 har följande lydelse:

"Om bevis för att alla kraven i gemenskapslagstiftningen har uppfyllts läggs fram inom sex månader efter utgången av de frister som anges i artikel 47.2, 47.4 och 47.5, skall ett bidrag betalas ut som motsvarar 85% av den summa som skulle ha betalats om alla krav hade uppfyllts."

Tvisten vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

7 Genom två exportdeklarationer av den 26 januari 1999 respektive den 26 februari 1999 deklarerade Laub export till Ryssland av fryst griskött. Hauptzollamt beviljade och betalade ut det mot denna export svarande bidraget.

8 Hauptzollamt gjorde genom skrivelse av den 20 september 2001 gällande att bidraget hade utbetalats felaktigt, eftersom de två fraktsedlarna som lämnats in som transportdokument tillsammans med ansökan om utbetalning av exportbidrag var ofullständiga. Fälten 16 och 23 i dessa fraktsedlar innehöll nämligen endast bristfälliga uppgifter om transportören, och fraktsedlarna var varken undertecknade eller stämplade av transportören.

9 Genom svarsskrivelse av den 26 september 2001 lämnade Laub in vederbörligen kompletterade fraktsedlar som bar transportörens stämpel. Laub förklarade att det hade fått dessa två ytterligare fraktsedlar tillskickade sig senare, men att det mot bakgrund av Hauptzollamts beslut att bevilja exportbidraget inte ansåg att det var nödvändigt att lämna in dem, eftersom de redan inlämnade transportdokumenten förmodades vara tillräckliga.

10 Hauptzollamt begärde emellertid, genom två beslut av den 14 och den 17 december 2001, att Laub skulle återbetala de utbetalade bidragen. Laub begärde omprövning av dessa beslut men Hauptzollamt fann inte skäl att ändra beslutet. Laub väckte då talan vid Finanzgericht Hamburg.

11 Finanzgericht Hamburg beslutade mot bakgrund av dessa förhållanden att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

"Skall ett bidrag anses vara felaktigt utbetalt i den mening som avses i artikel 11.3 första stycket första meningen i förordning (EEG) nr 3665/87, och skall det således återbetalas, om bidragsmottagaren inte lämnar in ett dokument som krävs för att erhålla betalningen förrän vid återkravsförfarandet och efter utgången av de frister som anges i artiklarna 47.2 och 48.2 a i förordning (EEG) nr 3665/87?"

Prövning av tolkningsfrågan

12 Den nationella domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida en exportör, under de förutsättningar som föreligger i målet vid den nationella domstolen och i samband med ett sådant förfarande för att återkräva ett exportbidrag som avses i artikel 11.3 i förordning nr 3665/87, har rätt att lämna in de dokument som krävs för att bevisa rätten till detta bidrag efter utgången av tidsfristerna för inlämning i artiklarna 47.2 och 48.2 a i denna förordning, eller huruvida sådana bevis inte kan lämnas in efter denna tidpunkt, vilket medför att det ifrågavarande bidraget skall anses felaktigt utbetalt i den mening som avses i nämnda artikel 11.3.

13 Laub och Europeiska gemenskapernas kommission har gjort gällande att ett exportbidrag inte kan anses felaktigt utbetalt endast på grund av att de frister som anges i artiklarna 47.2 och 48.2 a i förordning nr 3665/87 inte har beaktats. De har hävdat att det av dom av den 14 april 2005 i mål C-385/03, Käserei Champignon

Hofmeister (REG 2005, s. I-2997), framgår att de frister som anges i dessa artiklar inte utgör materiella villkor utan endast sådana administrativa formaliteter som krävs för att erhålla bidrag, varför ett överträdande av dessa frister inte medför att ett bidrag skall anses felaktigt utbetalt.

14 Laub har dessutom hävdat att det av en analys av systemet och av ändamålet med förordning nr 3665/87 framgår att utbetalningsförfarandet och återkravsförfarandet är två skilda förfaranden med skilda syften. Således skall de frister som anges i artikel 47 i denna förordning inte tillämpas vid ett återkravsförfarande.

15 Laub anser att principen om berättigade förväntningar utgör hinder mot att en behörig myndighet, som på grundval av bevis som exportören lagt fram slutligt har betalat ut exportbidraget eller frisläppt säkerheterna för ett bidrag som betalats ut i förskott, kan återkräva detta bidrag på grund av otillräckliga bevis. Enligt företaget har exportören rätt att förvänta sig att medlemsstaten vid denna tidpunkt har kontrollerat den framlagda bevisningen och att företaget inte längre behöver anstränga sig för att lägga fram sådan ytterligare bevisning som avses i förordning nr 3665/87.

16 Domstolen erinrar inledningsvis om att åsidosättandet av förfarandebestämmelserna i förordning nr 3665/87 i allmänhet kan medföra att rätten till exportbidrag antingen begränsas eller förloras. Detta är bland annat fallet när en exportör inte lägger fram de bevis som krävs för att erhålla ett exportbidrag förrän efter utgången av de frister som anges i artiklarna 47.2 och 48.2 i denna förordning.

17 Enligt skäl 25 i förordning nr 3665/87 beviljas inget exportbidrag om fristerna för exporten eller för att lämna in de bevis som krävs för bidrag överskrids. Enligt

artikel 48.2 a i denna förordning minskas det bidrag som skall betalas ut till exportören med 15 procent om denne lägger fram de bevis som krävs först inom sex månader efter utgången av de frister som anges i bland annat artikel 47.2 i samma förordning.

18 Även om domstolen i punkt 26 i domen i det ovannämnda målet Käserei Champignon Hofmeister slagit fast att artikel 47 i förordning nr 3665/87 utgör en av de förfarandebestämmelser som exportören måste följa för att erhålla bidraget, kan åsidosättandet av dessa bestämmelser inte desto mindre leda till att exportören får ett lägre bidrag än han annars skulle ha fått eller till och med inget bidrag alls.

19 Det kan dock konstateras att målet vid den nationella domstolen inte rör framläggande av bevis i samband med det utbetalningsförfarande som avses i artikel 47.2 i förordning nr 3665/87. De omständigheter som ligger till grund för den förevarande begäran om förhandsavgörande hänför sig till en senare tidpunkt, nämligen ett återkravsförfarande som inletts med stöd av artikel 11.3 i denna förordning, efter det att utbetalningsförfarandet slutförts och den behöriga myndigheten har betalat ut exportbidraget.

20 Medan de frister som är tillämpliga på framläggandet av de bevis som krävs för att erhålla bidraget fastställs i artiklarna 47.2 och 48.2 i förordning nr 3665/87, innehåller denna förordning inte några bestämmelser om de frister som är tillämpliga i samband med det återkravsförfarande som avses i dess artikel 11.3.

21 Denna avsaknad av reglering, efter att ett bidrag har betalats ut, innebär inte att en behörig myndighet, som har konstaterat att de dokument som lagts fram i enlighet

med artikel 47.2 i förordning nr 3665/87 är otillräckliga, inte kan utkräva ytterligare nödvändiga uppgifter av exportören och, i förekommande fall, vidta nödvändiga åtgärder för att återkräva detta bidrag.

22 Tvärtom är en sådan rätt förenlig med ändamålet för det återkravsförfarande som avses i artikel 11.3 i förordning nr 3665/87. Syftet med denna bestämmelse är att säkerställa skyddet och en korrekt tillämpning av gemenskapens budget inom området för exportbidrag och, i synnerhet, att säkerställa att endast bidragsberättigade exportörer beviljas bidrag, i enlighet med de objektiva villkor som gemenskapslagstiftaren satt upp.

23 Dessutom har domstolen redan, i samband med ett bidrag som betalats ut i förskott till exportören, slagit fast att den omständigheten att en säkerhet frisläpps emellertid inte fritar exportören från de skyldigheter som åligger denne enligt gemenskapsrätten (se dom av den 12 juli 1990 i mål C-155/89, Philipp Brothers, REG 1990, s. I-3265, punkterna 13–16). Denna princip är även tillämplig i de fall då bidrag har betalats ut till en exportör som inte har lagt fram tillräckliga bevis för att de villkor som grundar rätt till bidraget var uppfyllda.

24 Det är emellertid en naturlig följd av den omständigheten att den behöriga myndigheten, även efter det att ett bidrag har betalats ut och efter utgången av den frist som avses i artikel 47.2 i förordning nr 3665/87, har rätt att ålägga exportören att lägga fram de dokument som krävs för att erhålla detta bidrag, att exportören å sin sida måste kunna ha möjlighet att lägga fram de uppgifter som krävs för att bevisa att denne har rätt till bidraget.

25 Att neka exportörer denna möjlighet skulle strida mot principen om god förvaltningssed, eftersom denna princip utgör hinder mot att en offentlig myndighet utfärdar sanktioner mot en ekonomisk aktör i god tro, på grund av åsidosättande av förfarandebestämmelser, när detta åsidosättande följer av den nämnda myndighetens eget agerande. Den omständigheten att denna behöriga myndighet dels har

betalat ut bidraget till exportören på grundval av ofullständiga bevis, dels inte har inlett återkravsförfarandet förrän efter att en viss tid har förflutit, har direkt påverkat Laubs möjlighet att förete tillräckliga bevis. Det framgår dessutom inte av begäran om förhandsavgörande att exportören, enligt den behöriga myndigheten, har agerat i ond tro.

26 Det skulle strida mot ändamålet med förordning nr 3665/87 om exportörer av jordbruksprodukter inte kunde utnyttja exportbidragssystemet på grund av den behöriga myndighetens agerande, trots att de uppfyller de villkor som uppställs i denna förordning och agerar i god tro.

27 Eftersom de frister som anges i artiklarna 47.2 och 48.2 a i förordning nr 3665/87 inte är tillämpliga på återkravsförfarandet och eftersom det inte finns några särskilda gemenskapsrättsliga bestämmelser avseende frister för att lägga fram ytterligare bevis i samband med ett återkravsförfarande, ankommer det på de nationella behöriga myndigheterna att, enligt nationell rätt och med hänsyn till de begränsningar som föreskrivs i gemenskapsrätten, bevilja en längre frist mot bakgrund av omständigheterna i det enskilda fallet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 juni 2003 i mål C-467/01, Eribrand, REG 2003, s. I-6471, punkt 49). Den beviljade fristen skall vara rimlig och ge exportören möjlighet att inhämta och lägga fram den nödvändiga dokumentationen. Vid fastställandet av fristen skall hänsyn tas till bland annat de eventuella följderna för exportören av de behöriga myndigheternas agerande.

28 Mot bakgrund av ovanstående överväganden skall den fråga som ställts besvaras så, att ett exportbidrag inte kan anses felaktigt utbetalt i den mening som avses i artikel 11.3 första stycket första meningen i förordning nr 3665/87, om bidragsmottagaren i samband med ett förfarande för att återkräva detta bidrag lägger fram de bevis som krävs för att styrka sin rätt till nämnda bidrag. Det ankommer på de behöriga nationella myndigheterna att fastställa en rimlig tidsfrist som ger den nämnda bidragsmottagaren möjlighet att lägga fram dessa bevis.

Rättegångskostnader

29 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (åttonde avdelningen) följande:

Ett exportbidrag kan inte anses felaktigt utbetalt i den mening som avses i artikel 11.3 första stycket första meningen i kommissionens förordning (EEG) nr 3665/87 av den 27 november 1987 om gemensamma tillämpningsföreskrifter för systemet med exportbidrag för jordbruksprodukter, i dess lydelse enligt kommissionens förordning (EG) nr 604/98 av den 17 mars 1998, om bidragsmottagaren i samband med ett förfarande för att återkräva detta bidrag lägger fram de bevis som krävs för att styrka sin rätt till nämnda bidrag. Det ankommer på de behöriga nationella myndigheterna att fastställa en rimlig tidsfrist som ger den nämnda bidragsmottagaren möjlighet att lägga fram dessa bevis.

Underskrifter